

Slottstappet geologi. På sporet av "De Lillianschioldske Marmorværker" i danske slott

Heldal, T.¹ & Jansen, Ø. J.²

1) Norges geologiske undersøkelse (NGU), N-7491 Trondheim, tom.heldal@ngu.no
2) Bergen Museum, Universitetet i Bergen, Allégaten 41, N-5007 Bergen, oystein.jansen@geo.uib.no

Oberstløytnant Peder Montagne Lillianschiold la i 1702 grunnlaget for marmorproduksjon i Sunnhordland, og i et halvt århundre drev De Lillianschioldske Marmorværker brudd en rekke steder i området. Driften ble senere gjenopptatt i flere av bruddene, og fortsatte med nye eiere til begynnelsen av 1800-tallet. I 1706 fikk Lillianschiold eksklusive privilegier for marmorproduksjon, blant annet ved at Kongen forbeholdt seg retten til å kjøpe all marmor som ble produsert. Følgelig ble størstedelen av produksjonen skippet til København og benyttet i og ved de kongelige gemakker. Til tross for at mange av sporene etter marmordriften i dag er visket ut av senere drift på kalk til brenning, har det lyktes å finne fram til de mest sannsynlige lokaliteter for Lillianschiolds marmoreventyr. Ved tre av bruddområdene er det funnet spor etter gammel drift, i form av bearbejdede marmorblokker og avfallsmasser fra hugging av marmor.

Dronningens kaffebord, Fredensborg Slott - marmor fra Storsøy eller Mosterhamn

Marmorbroen - kledd med mange typer norsk marmor

Oslo-området

Fra Lillianschioldske Marmorbrudd

Antatt opprinnelsessted til marmortypene er vist med fargekode fra lokalisering-kartet under. Forslagene til proveniens er basert på makroskopiske karakteristika (struktur, farge, kornstørrelse, mineralogi).

Gråhvit marmor

Stallen i Ridebanehuset, Christiansborg; flere typer norsk marmor

Christiansborg Slottskirke

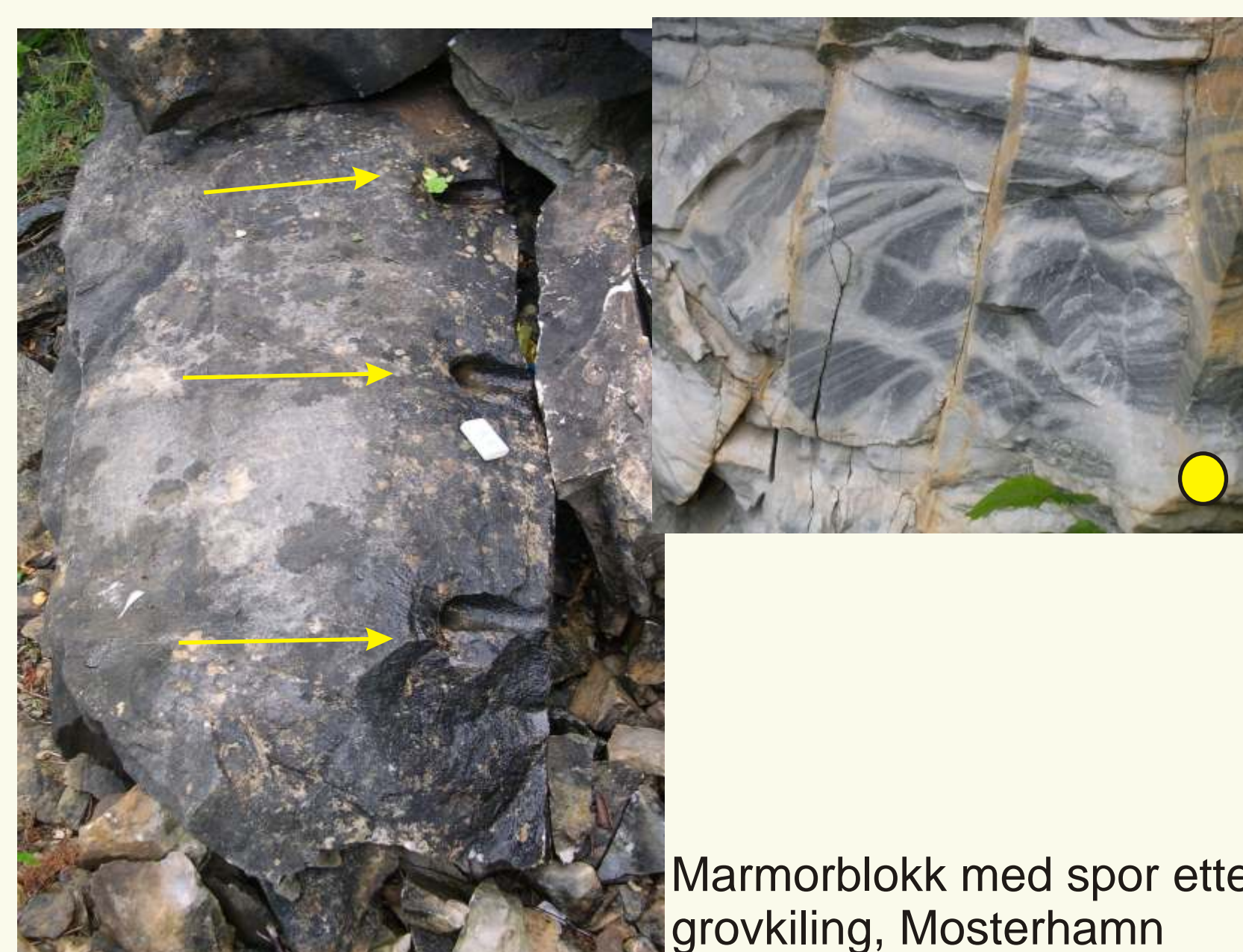

Rosa marmor, vegg

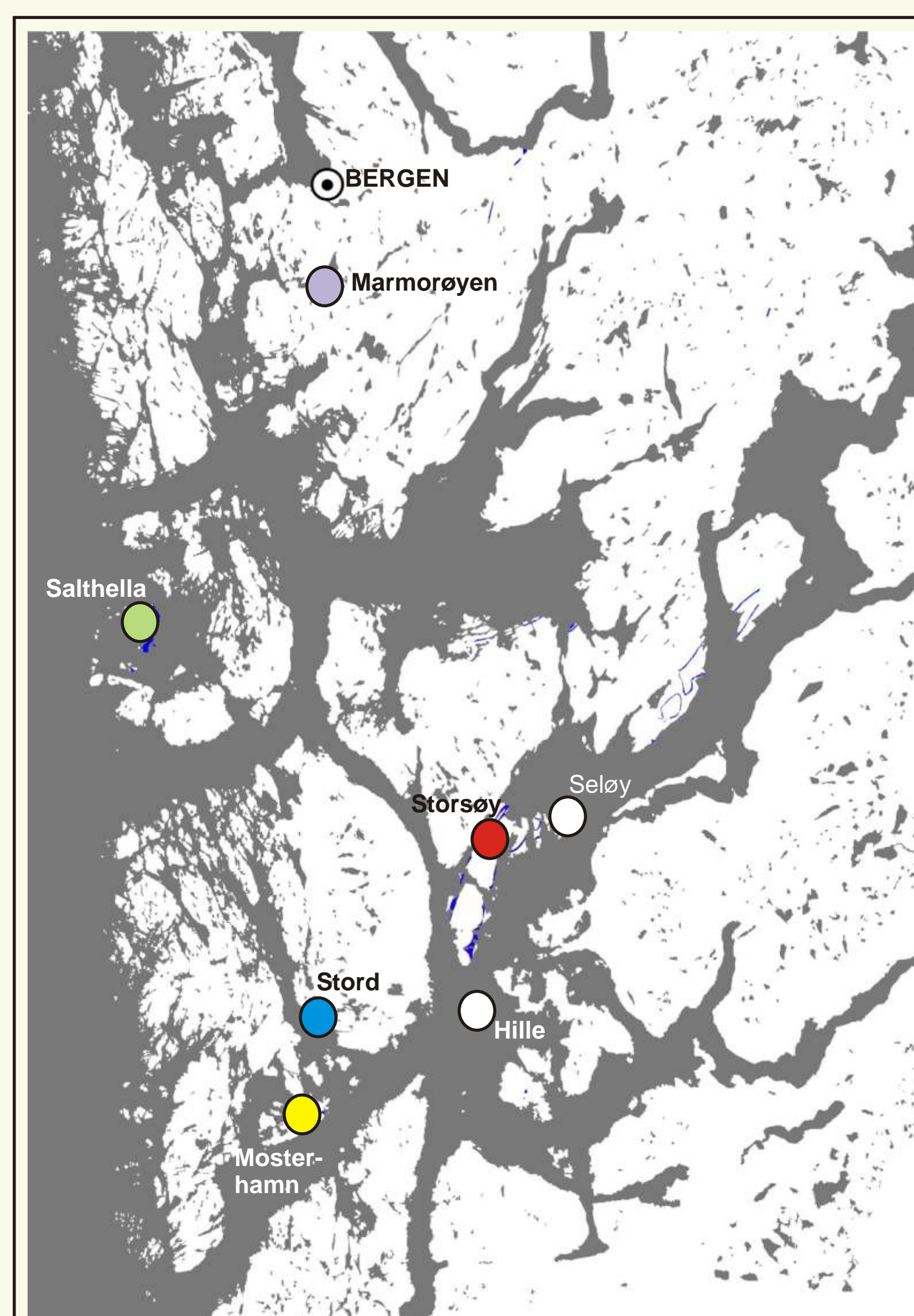
Breksjemarmor

Rosa marmor i brudd, Mosterhamn

Marmorblokk med spor etter grovkiling, Mosterhamn

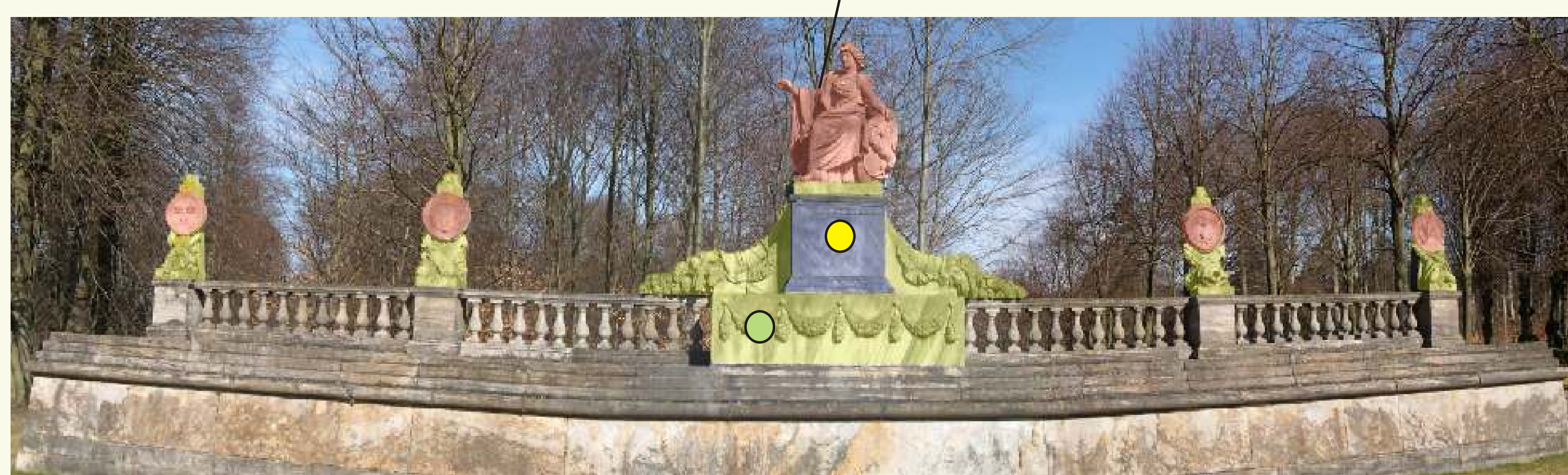
Breksjemarmor i brudd, Stord

Hvit, finkornet marmor; Marmorøyen, Selsøy eller Hille?

Hugget marmorblokk, Storsøy

Norge-monumentet, Fredensborg Slott: marmor fra Salthella og Mosterhamn